Action funded by the European Union

EU4Environment

Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

Azərbaycanda

Yaşıl İqtisadiyyata Doğru: Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramı üzrə iş davam edir – 2019-20-ci il

Action implemented by:

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Azərbaycanda Yaşıl İqtisadiyyata Doğru: Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramı üzrə iş davam edir – 2019-20-ci il

2019-cu ildən bəri, Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramı, digər beş Şərq Tərəfdaşı ölkəsi ilə yanaşı, Azərbaycanı yaşıl transformasiya yolunda dəstəkləməyi davam edir. O, ətraf mühitlə bağlı tədbirləri dəstəkləməklə, daha yaşıl inkişaf imkanlarına yol açmaqla və ekoloji riskləri və təsirləri daha yaxşı idarə etmək üçün mexanizmləri müəyyən etməklə təbii sərvətləri qorumağa və insanların ekoloji rifahını artırmağa kömək edir.

2020-ci ildə alovlanmış COVID-19 pandemiyası işə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir. Bu gözlənilməz qlobal problemə baxmayaraq, proqram planlaşdırılmış fəaliyyətlərini davam etdirmiş və yerlərdə bir neçə konkret nəticəyə nail olmuşdur.

Bu broşurada Azərbaycanda və regional səviyyədə konkret nəticələr göstərilməklə 2019-cu və 2020-ci illərdə Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramı üzrə fəaliyyətlər təqdim edilir.

Yaşıl qərarın qəbul edilməsi

- **Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) və Strateji Ekoloji Qiymətləndirmə (SEQ) haqqında qanunvericilik aktlarının işlənib hazırlanması:** Azərbaycan, iqtisadi inkişafın ətraf mühitə və sağlamlığa vurduğu zərərin qarşısını almaq və azaltmaq üçün ƏMTQ-ni tətbiq etmək öhdəliyini, o cümlədən transsərhəd kontekstində davam etdirir. ƏMTQ və SEQ haqqında qanunvericilik aktlarının işlənib hazırlanmasına dəstək vermək üçün virtual dəyirmi masa keçirilmişdir.
- **Yaşıl İqtisadiyyat üzrə təlim kursu:** Kursun Azərbaycan dilində onlayn versiyası (dövlət rəsmiləri və daha geniş ictimaiyyət üçün açıqdır) hazırlanır. Təlim materialları milli dilə tərcümə olunur və 2021-ci ildə istifadəyə veriləcəkdir.

- **Yaşıl İqtisadiyyata dair siyasətin hazırlanması üzrə hərtərəfli təlim kursu:** Yeddi dövlət rəsmisi xüsusi onlayn kursda iştirak etmişdir. Onlar yaşıl iqtisadiyyatı, davamlı istehlak və istehsal yanaşmalarını necə nəzərdən keçirməyi, təhlil etməyi və onları milli və sektor səviyyələrində siyasət və strategiyalara necə daxil etməyi öyrəndilər.

BILIRSINIZMI? Yaşıl İqtisadiyyata dair siyasətin hazırlanması üzrə hərtərəfli təlim kursu: Yeddi dövlət rəsmisi xüsusi onlayn kursda iştirak etmişdir. Onlar yaşıl iqtisadiyyatı, davamlı istehlak və istehsal yanaşmalarını necə nəzərdən keçirməyi, təhlil etməyi və onları milli və sektor səviyyələrində siyasət və strategiyalara necə daxil etməyi öyrəndilər.

Plastik tullantıların azaldılması: Azərbaycan plastik tullantıların ətraf mühitə təsirini azaltmaq üçün mühüm addımlar atır. 2020-ci ildə qalınlığı 15 mikrona qədər olan polietilen torbaların, habelə birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik məhsulların idxalına, istehsalına, satışına və çatdırılmasına, məhdudiyyət qoyulması üçün Ətraf Mühitin Mühafizəsi haqqında Qanun layihəsinə dəyişikliklər etmişdir.

Dairəvi iqtisadiyyat və yeni inkişaf imkanları

- **Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsal (RSDTİ)** kiçik və orta müəssisələrin (KOM) yaradılması üçün mənfəətyönümlü ekoloji strategiya olduğunu sübut edir. O, Azərbaycanda KOM-ların yaşıllaşdırılması üçün yeni onlayn özünüqiymətləndirmə alətinin əhəmiyyətli hissəsi hesab olunur.

BILIRSINIZMI? RSDTİ-nin faydaları: Azərbaycandakı maraqlı tərəflərin təhlili, RSDTİ-ni biznes strategiyasına daxil etməklə faydalanmaq potensialına malik olan ən azı on müəssisə və təşkilatı müəyyən etmişdir.

Ekoloji səviyyənin tətbiq edildiyi sahə

- **Azərbaycanda KOM-ların yaşıllaşdırılması üçün yeni onlayn özünüqiymətləndirmə aləti:** EU4Environment Proqramı KOM-ların ətraf mühitdəki fəaliyyətlərini qiymətləndirmələrinə kömək etmək məqsədilə onlayn alətin işlənib hazırlanmasına kömək etmişdir.

- **KOM-ların yaşıllaşdırılması ilə bağlı irəliləyişin qiymətləndirilməsi:** KOM Siyasəti İndeksinin bir hissəsi olan qiymətləndirmə, Azərbaycanın yaşıl iqtisadiyyatı dəstəkləyən bir sıra sektoral planlara malik olduğunu göstərmişdir. Onların xüsusi olaraq KOM-ları hədəf almadıqlarına baxmayaraq, bəzi KOM-lara fayda verə və onların inkişafı üçün təməl yarada bilərlər.

- **Avropa İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının Beynəlxalq Enerji Agentliyinin (İƏİT BEA) məlumat bazası üçün qalıq yanacaq subsidiyalarına dair 2010-19-cu il məlumatlarının toplanması:** Azərbaycanın digər ŞT ölkələri ilə yanaşı İƏİT BEA-nın qalıq yanacaq subsidiyalarına dair məlumat bazasına daxil edilməsi bu sahədə şəffaflığın əldə edilməsində mühüm mərhələdir. O, həmçinin ŞT hökumətlərinin bu ölkələrdə enerji sektoruna göstərilən dövlət dəstəyinin ölçüsü barədə məlumatları açıqlamaq səylərini tanıyır.

- **Yaşıl istiqraz bazarı imkanlarının nümayiş etdirilməsi:** Fəaliyyət, aşağı karbonlu və davamlı iqtisadiyyata keçid üçün əlavə resursları toplamaq məqsədi güdən yaşıl istiqrazlardan istifadə imkanlarını təhlil edir.

- **Ekoloji sektorun inzibati potensialının gücləndirilməsi:** İqtisadiyyatı yaşıllaşdırmaq məqsədilə inzibati imkanları qiymətləndirmək, boşluqları müəyyən etmək və islahatları tövsiyə etmək ətrafında təhlillərə başlanmışdır.

BILIRSINIZMI? Azərbaycan daxil olmaqla ŞT ölkələri üçün 2010-19-cu illər üzrə qalıq yanacaq subsidiyalarına dair məlumatlar İƏİT BEA-nın qalıq yanacaq subsidiyalarına dair məlumat bazasında mövcuddur və yaşıl inkişaf göstəricilərinə dair İƏİT-nin məlumat bazasına daxil edilmişdir. Məsələn, 2018-ci ildə Azərbaycanda ümumi qalıq yanacaq dəstəyi ümumdaxili məhsulun 1,94%-ni təşkil etmişdir. Bu dəstəyin təxminən 62%-i qalıq yanacaq istehsalçılarına, 38%-i istehlakçılara verilmişdir. https://stats.oecd.org/ saytına daxil olun.

Ekosistem xidmətləri və yaşayış mənbələri

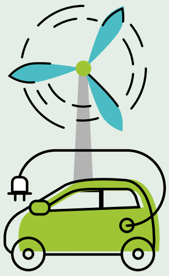

- **Biomüxtəliflik və davamlı meşə təsərrüfatı:** Avropa İttifaqı və Dünya Bankı, 2020-ci ilin sonunda Dünya Bankının 2021-ci ildə EU4En Environment Proqramına qoşulmasına imkan verən müqavilə imzalayıblar. Bu iş, altı ŞT ölkəsində, o cümlədən Azərbaycanda ekosistem xidmətlərini və yaşayış mənbələrini dəstəkləyəcəkdir. Fəaliyyətlər Zümrüd Şəbəkəsini və mövcud qorunan ərazilərin və sahələrin idarə olunmasını gücləndirəcəkdir. Onlar, həmçinin meşələrin daha yaxşı mühafizəsi və davamlı istifadəsi, qanunsuz ticarətin qarşısının alınması və meşələrin və ekosistem xidmətlərinin davamlı idarə olunması üçün yeni yaşıl maliyyə alətləri barədə məlumatlı olmağa kömək edəcəklər.

Azərbaycanda COVID-19-a qarşı yaşıl cavab tədbirlərinin əsas məqamları

2020-ci il, səhiyyə və sosial-iqtisadi sahəyə göstərdiyi təsirin dünyanın bütün ölkələrində hiss olunduğu COVID-19 pandemiyasının görünməmiş qlobal problemi ilə əlamətdar oldu. Hasilat sektorunun ümumdaxili məhsulun (ÜDM) təxminən 35%-ni və ixracın 90%-dən çoxunu təmin etdiyi Azərbaycanda, xammal qiymətlərində azalma öz mənfi təsirini göstərdi. Beynəlxalq Valyuta Fondunun hesablamalarına görə, Azərbaycanda ÜDM-nin 2021-ci ildə 2% artmazdan əvvəl 2019-cu ildə 2,2%-lə müqayisədə 2020-ci ildə 4%-ə düşməsi gözlənilirdi. İşsizliyin 2019-cu ildə 4.4%-lə müqayisədə 2020-ci ildə 6,5%-ə, və 2021-ci ildə 5,8%-ə yüksələcəyi proqnozlaşdırıldı.

İqtisadi tənəzzülə cavab olaraq, Azərbaycan pandemiyanın sosial-iqtisadi fəsadlarını azaltmaq üçün təcili tədbirlər gördü. Aşağıda vurğulanan bu tədbirlərdən bəziləri ətraf mühit məqsədlərinin irəliləməsi məqsədi güdür:

SOSIAL-IQTISADI KONTEKST

Əhali, 2019: **10.048** mln

Adambaşına düşən real ÜDM, 2019: **14 451 USD 2015**

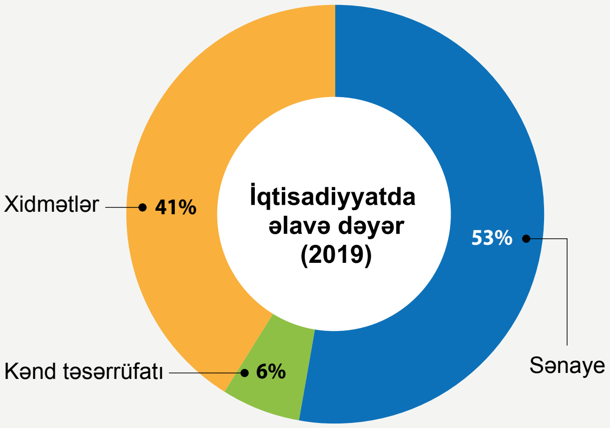

- **Azərbaycan 2030: Əsas elementlərindən biri olan "Azərbaycan 2030:** Sosial-İqtisadi İnkişafa dair Milli Prioritetlər" yüksək keyfiyyətli ekoloji mühit, yaşıl texnologiyaların təşviqi və alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafını təmin etməyi hədəfləyir.
- **COVID-19 sonrası dövr üçün Tədbirlər Planı:** Plan üç elementdən ibarətdir: 1) iqtisadi inkişafa və sahibkarlığa dəstək; 2) məşğulluq və sosial rifaha dəstək; və 3) mikroiqtisadi və maliyyə sabitliyi.
- **The Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin nəzdində yeni yaşıl inkişaf strukturunun yaradılması:** Beynəlxalq Əməkdaşlıq Şöbəsinin Yaşıl İnkişaf və İnnovasiyalar Bölməsi yaradılır.
- **İqlim dəyişikliyi və su ehtiyatlarının səmərəli idarə edilməsi üzrə komissiyalar:** Azərbaycan iqlim dəyişikliyi ilə əlaqədar dövlət komissiyasının tərkibini təsdiqləmişdir. Prezidentin sərəncamı ilə su çatışmazlığını aradan qaldırmaq üçün su ehtiyatlarının səmərəli idarə edilməsi üzrə yeni komissiya yaradılmışdır.
- **Yaşıl iş yerlərinin açılması:** Pandemiya dövründə məşğulluğun inkişafını dəstəkləmək üçün ictimai iş yerlərinin sayı 38 000-dən 90 000-ə çatdırılmışdır. İşlərə, dezinfeksiya işləri və həssas qruplara sosial xidmətlər göstərməklə yanaşı şəhərin yaşıllaşdırılması fəaliyyətləri də daxil olmuşdur.
- **Bərk tullantıların idarə edilməsinin yaxşılaşdırılması:** Tədbirlər Planı, COVID-19-un mənfi fəsadlarını azaltmaq məqsədilə antisanitariya və ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısını almaq üçün bərk tullantıların idarə edilməsini əhatə edir.
- **Daha təmiz havanın dəstəklənməsi:** Azərbaycan ətraf mühitə uyğun 300 avtobus idxal etməyi planlaşdırır. Onlar ya sıxılmış təbii qazla işləyəcək, ya da Bakıda havanın yüksək səviyyədə çirklənməsinə səbəb olan köhnə avtomobilləri əvəz edərək hibrid mühərriklərə malik olacaqlar. Bu, pandemiya zamanı azalmış hava çirklənməsi səviyyəsini davam etdirməyi hədəfləyir. Ölkəyə yeni və ekoloji baxımdan müvafiq nəqliyyat vasitələrinin idxalının artırılması və köhnələrin istifadəsinin azaldılması üçün lazım olan maliyyə və inzibati tədbirlər üzərində iş davam edir.
- **Enerji səmərəliliyinin təşviqi:** Azərbaycan Aİ Enerji Üçün Proqramının dəstəyi ilə "Enerji Resurslarından Səmərəli İstifadəyə dair Tədbirlər Planı" layihəsi üzərində işləyir. Bu sənəd, enerji resurslarından səmərəli istifadəni və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəni təşviq etməklə enerji sektorunu inkişaf etdirməyi hədəfləyir.
- **Biomüxtəlifliyə dəstək:** Cənubi Qafqazda ilk rezervat olan Zaqatala rayonunda biosfer reservatın yaradılması layihəsinə başlanmışdır.

Azərbaycanı bu səylərdə dəstəkləmək üçün EU4Environment Proqramı dövlət rəsmiləri ilə virtual ölkə məsləhətləşməsi aparmışdır. İştirakçılar ölkədəki vəziyyəti COVID-19 müstəvisində nəzərdən keçirmiş və Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramının fəaliyyətlərini, böhrandan yaşıl çıxış yolunu daha təsirli şəkildə dəstəkləmək üçün necə uyğunlaşdırmaq mümkün olduğunu müzakirə etmişdirlər.

Regional fəaliyyətlərin əsas məqamları

- **SEQ və transsərhəd ƏMTQ-nin praktiki tətbiqi üzrə sub-regional seminar.** Azərbaycan daxil olmaqla, ŞT ölkələrindən olan ətraf mühitin mühafizə qurumlarının 40-dan çox nümayəndəsi milli ekoloji qiymətləndirmə sistemlərinin işlənib hazırlanması ilə bağlı təcrübə mübadiləsi aparmışdır. Bundan əlavə, onlar ətraf mühitin qiymətləndirilməsi alətlərinin və qabaqcıl beynəlxalq təcrübənin tətbiqi ilə bağlı rəhbər sənədi almış və təlim keçmişlər.
- **Transsərhəd ƏMTQ prosedurları / Espoo Konvensiyasının videosu:** O, ƏMTQ prosedurları barədə məlumatlılığı artırır və ŞT ölkələri üçün aidiyyəti faydaları təbliğ edir.
- **Ətraf Mühitin İdarə edilməsi Sistemləri (ƏMİS) üzrə regional təlim:** Bu praktik təlimdə ŞT ölkələrindən 50-dən çox ekspert iştirak etmişdir. Avstriyalı şokolad istehsalçısının nümunəsindən istifadə etməklə, iştirakçılar kakao dənələrindən son məhsula qədər bütün istehsal dövrü üzərində çalışmışlar. Onlar, həmçinin ƏMİS tətbiqinin əsas mərhələlərini - maraqlı tərəflərin təhlillərindən tutmuş uyğunluğun monitorinqi standartlarına qədər təhlil etmiş və işləyib hazırlamışlar.
- **Eko-sənaye parklarının tətbiqi üzrə regional seminar.** ŞT və Orta Asiya ölkələrindən 140-dan çox iştirakçı eko-sənaye parklarının fəaliyyətini nəzərdən keçirmişdir. Onlar, park sakinlərinin sosial-iqtisadi və ekoloji göstəricilərinin yaxşılaşdırılması, resurslardan səmərəli şəkildə istifadə etməyin və dairəvi iqtisadiyyatın təşviqi edilməsi və məsuliyyətli biznes təcrübələri üçün innovativ imkanların yaradılması kimi beynəlxalq təcrübələrdən istifadə etmişlər.
- **Ən yaxşı Mövcud Texnologiyalar (ƏMT) üzrə regional seminar:** 50-dən çox iştirakçı, ƏMT yanaşmalarının Azərbaycan daxil olmaqla, ŞT ölkələrində tətbiq edilməsindəki irəliləyişi nəzərdən keçirmişdir. Onlar tərəfdaş ölkələrin və Aİ üzvlərinin tətbiqetməyə dəstək yanaşmaları sahəsindəki təcrübələrindən yararlanaraq problem və nailiyyətləri müzakirə etmişlər.
- **Ətraf mühitə dair normalara əməl edilməsinə yönəlmiş risk-əsaslı yanaşmalar üzrə regional seminar.** Azərbaycan daxil olmaqla, təxminən 50 rəsmi şəxs və ekspert, Aİ və ŞT ölkələrinin iqtisadiyyatında ətraf mühitə dair normalara əməl edilməsində risk-əsaslı yanaşmalardan istifadə ilə bağlı təcrübə mübadiləsi aparmış və qabaqcıl təcrübələri öyrənmişlər. Aİ-nin Ətraf Mühit Mühafizəsi haqqında Qanunun Tətbiqi və İcrası Şəbəkəsi (IMPEL) də iştirak etmişdir.
- **Aİ Ətraf Mühit Naminə Programın Regional Assambleyasının iki yığıncağında** Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramının tətbiqində mövcud irəliləyiş nəzərdən keçirilmiş və planla bağlı razılığa gəlinmişdir. Yığıncaqlarda, həmçinin regional bilik mübadiləsi və qabaqcıl təcrübələrin yayılması üçün platforma təqdim edilmişdir.

Yaşıl inkişafın dörd ölçüsü

AZƏRBAYCANDA YAŞIL INKIŞAF GÖSTƏRICILƏRI: ONLAR BIZƏ NƏDƏN XƏBƏR VERIR?

1

Ətraf mühit və resurs məhsuldarlığı: Daha yüksək CO2 və enerji məhsuldarlığı, daha az çirkləndirici, daha çox enerji qənaətli iqtisadiyyat və daha yaxşı iqlim və ətraf mühit deməkdir

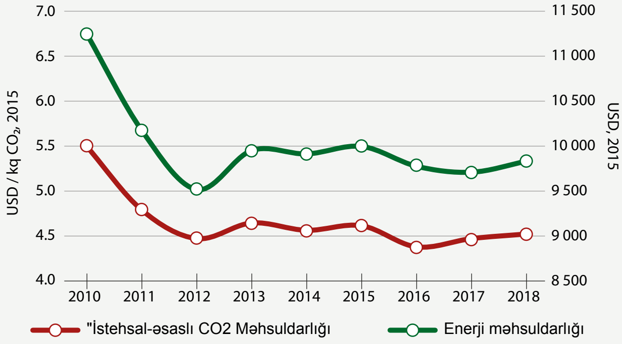

2

Həyat keyfiyyətinin ekoloji ölçüsü: Kiçik hissəciklərə daha az təsir daha təmiz hava və daha sağlam insanlar deməkdir və hökumət üçün daha ucuz başa gəlir

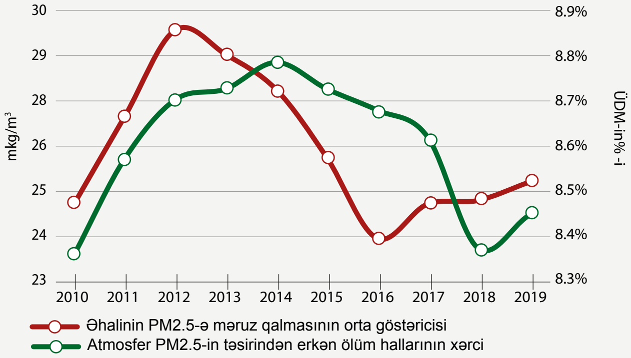

3

Təbii ehtiyatlar bazası: Sabit təbii ehtiyatlar yaşıl iqtisadiyyata keçid üçün vacib olan davamlı istifadəni təmin edir

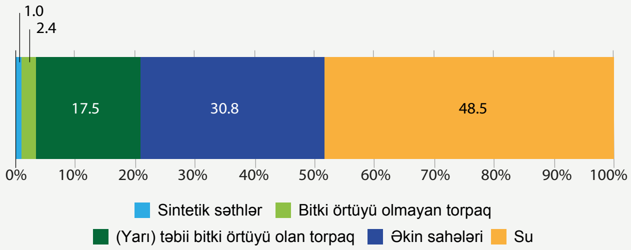

4

İqtisadi imkanlar və siyasi tədbirlər: Qalıq yanacaq subsidiyalarının aradan qaldırılması maliyyə kəsirlərini azalda, bərpa olunan enerjini daha rəqabətli edə, karbon və hava çirklənməsini azalda bilər

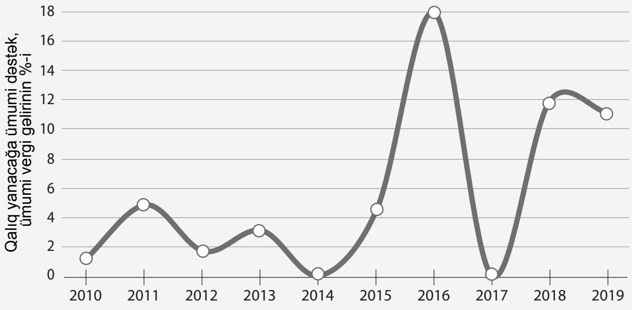

Aİ Ətraf Mühit Naminə Proqramı haqqında

Action funded by the European Union

Aİ Ətraf Mühit Naminə Programı, daha yaşıl qərar qəbul etmək, dayanıqlı iqtisadiyyat və yaşıl inkişaf , ağıllı ətraf mühit qaydaları, ekosistemin qorunması və məlumat mübadiləsinə nail olmaq üçün vahid strateji çərçivə təşəbbüsünə inteqrasiya edir.

- **Büdcə:** altı ŞT ölkəsi üçün təxminən 20 milyon Avro (Aİ-nin töhfəsi: 19.5 milyon Avro)
- **Müddəti:** 2019-2022
- **İcraçı tərəfdaşlar:** İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (İƏİT), BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE), BMT-nin Ətraf mühit Proqramı (UNEP), BMT-nin Sənaye İnkişafı Təşkilatı (UNIDO) və Dünya Bankı
- **Ümumi istiqamət:** Avropa Komissiyası
- **Azərbaycanda əsas milli tərəfdaşlar:** Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi; İqtisadiyyat Nazirliyi

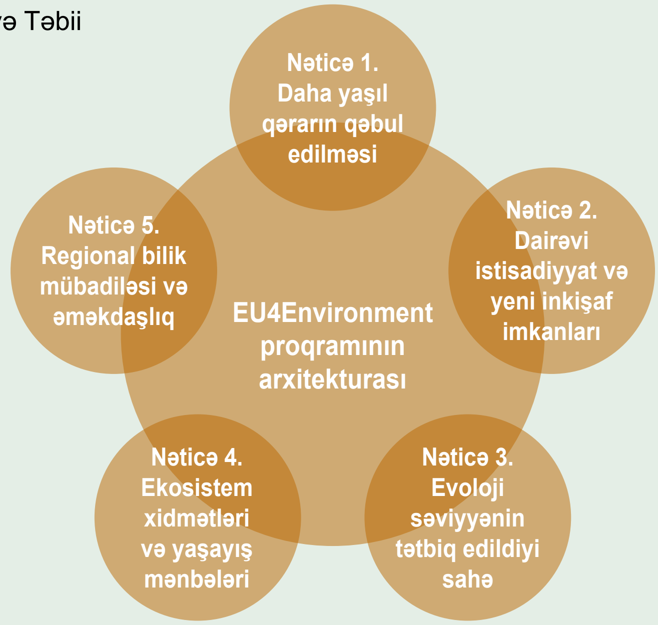

Aİ Ətraf Mühit Naminə Programı bir baxışda: 2020-ci ildə ŞT ölkələri

Oktyabr ayının ortalarında təqdim edildikdən bəri vebsaytı 7 000 insan izləmişdir

250-dən çox ekspert RSDTİ üzrə hazırlıq keçmişdir

190-dan çox iştirakçı SEG üzrə təlim keçmişdir

100-dən çox insan yeni Yaşıl İqtisadiyyat təlimində iştirak etmişdir

90-dan çox KOM RSDTİ-ni COVID-19-dan qurtulmağın bir hissəsi hesab edir

Bizi izləyin

www.eu4environment.org/

www.facebook.com/EU4Environment-100539842031096

www.youtube.com/channel/UCi1GrwqTT-WJ30ztZMPq3xw

www.flickr.com/photos/182351066@N07

http://eepurl.com/gUNbg1

Bizimlə əlaqə saxlayın

eu4environment@oecd.org

Məsuliyyətdən imtina: Bu ölkə profili Avropa İttifaqının maliyyə yardımı ilə hazırlanıb. Burada səslənən fikirlər heç bir şəkildə Avropa İttifaqının, onun üzvlərinin və yaxud Şərq Tərəfdaşlığı Ölkələri Hökumətlərinin rəsmi fikrini əks etdirmir. Bu sənəd və onda verilən məzmun, hər hansı bir ərazinin statusuna və yaxud suverenliyinə, beynəlxalq sərhədlərin müəyyən edilməsinə və hər hansı ərazinin, şəhərin və yaxud sahənin adına xələl gətirmir.

Mənbələr: İƏİT-in yaşıl inkişaf göstəricilərinə dair statistik məlumatları (əhali, real ÜDM, iqtisadi struktur, QCİX-lər); Dünya Bankının məlumat bazası (pul köçürmələri); BVF-nin Qlobal İqtisadi İcmalı (ÜDM və işsizlik proqnozları); İƏİT sənədi "ŞT ölkələrində COVID-19 böhranına cavab tədbirləri" (pul köçürmələri, qeyri-rəsmilik, hasilat məlumatları, COVID-19-a qarşı yaşıl cavab tədbirləri); BƏT-in sənədi "Kölgə iqtisadiyyatda qadınlar və kişilər: Statistik mənzərə" (qeyri-rəsmi); EU4Environment ölkə məsləhətləşmələrində ölkə nümayəndələrinin çıxışları (COVID-19-a qarşı yaşıl cavab tədbirləri); Milli Tədbirlər üzrə Koordinatorların və İcraçı Tərəfdaşların təqdim etdikləri məlumatlar.

Action implemented by:

OECD — BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK — IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP